

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

4/2016

гр.София, 10 май 2018 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска и Търговска колегии, в съдебно заседание на 15 март 2018 година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГТК,
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:
СВЕТЛА ДИМИТРОВА

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Търговска колегия:
ДАРИЯ ПРОДАНОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:
**БОЙКА СТОИЛОВА
ТОТКА КАЛЧЕВА
ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА**

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЖАНИН СИЛДАРЕВА	11. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА
2. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ	12. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
3. СТОИЛ СОТИРОВ	13. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
4. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	14. ЕМИЛ МАРКОВ
5. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ	15. ЕМИЛ ТОМОВ
6. СВЕТЛА ЦАЧЕВА	16. АЛБЕНА БОНЕВА
7. ВЕСКА РАЙЧЕВА	17. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
8. ПЛАМЕН СТОЕВ	18. ЖИВА ДЕКОВА
9. ДИЯНА ЦЕНЕВА	19. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА
10. МАРИЯ ИВАНОВА	20. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА

21. ВАСИЛКА ИЛИЕВА
22. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
23. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА
24. ЗОЯ АТАНАСОВА
25. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ
26. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
27. БОРИС ИЛИЕВ
28. БОНКА ЙОНКОВА
29. КРАСИМИР ВЛАХОВ
30. ДИАНА ХИТОВА
31. БОЯН ЦОНЕВ
32. ИРИНА ПЕТРОВА
33. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА
34. РОСИЦА БОЖИЛОВА
35. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ
36. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ
37. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА
38. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ
39. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА
40. ГЕРГАНА НИКОВА
41. ПЕТЯ ХОРОЗОВА
42. МАЙЯ РУСЕВА
43. АННА БАЕВА
44. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА
45. НИКОЛАЙ МАРКОВ
46. ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ
47. СВЕТЛА ЧОРБАДЖИЕВА
48. ЕРИК ВАСИЛЕВ
49. ГЕНОНЕВА НИКОЛАЕВА
50. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА
51. ВАНЯ АТАНАСОВА
52. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ
53. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА
54. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА

при участието на секретаря Аврора Караджова постави на разглеждане тълкувателно дело № 4 по описа за 2016 г. на Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии, докладвано от съдия ВАНЯ АТАНАСОВА

Тълкувателното дело е образувано с разпореждане от 29. 09. 2016 г. на председателя на Върховния касационен съд, по предложение на състав на Върховния касационен съд, основано на чл. 292 ГПК.

Въпросите, предмет на тълкувателното дело, са следните:

1. Има ли правомощие председателят на кооперация или кооперативен съюз по Закона за кооперациите да сключва сделки на разпореждане с недвижими имоти и вещни права върху тях без решение на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите.

2. Наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите необходимо условие ли е за действителност на разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган.

Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховния касационен съд, за да се произнесе по така поставените въпроси, съобрази следното:

1. Има ли правомощие председателят на кооперация или кооперативен съюз по Закона за кооперациите да сключва сделки на разпореждане с недвижими имоти и вещни права върху тях без решение на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите.

В практиката се застъпват две противоречиви становища.

Според едното, председателят на кооперация или кооперативен съюз по Закона за кооперациите не е оправомощен да сключва сделки на разпореждане с недвижими имоти и вещни права върху тях без решение на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 5 от Закона за кооперациите.

Според второто, разпоредбата на чл. 26, ал. 3, вр. чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите не ограничава правомощията на председателя на кооперацията по отношение на третите лица.

Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховния касационен съд приема за правилно второто становище по следните съображения:

Правомощията на председателя на кооперацията включват управителни, изпълнителни и представителни функции. Съгласно разпоредбата на чл. 26, ал. 2 от Закона за кооперациите (ЗК), той участва както във вътрешното управление на кооперацията – ръководи текущата ѝ дейност и организира изпълнението на решенията на общото събрание, на управителния съвет и на органите на кооперативния съюз, в който кооперацията членува, така и във външното ѝ управление - представлява юридическото лице.

Представителните функции са част от законовата и изключителна компетентност на председателя да изразява волята на юридическото лице и да създава правоотношения между него и други субекти на правото.

Представителната власт на председателя е пълна, в границите на правоспособността на юридическото лице. Същият може да изразява воля за придобиване и поемане на всички права и задължения, за които кооперацията, като субект на правото, има призната и гарантирана от закона възможност да придобива и поема.

При осъществяване на представителните правомощия председателят следва да действа съобразно формираната от общото събрание воля и е длъжен да изпълнява решенията му.

Подчинеността му на решенията на общото събрание има действие във вътрешните отношения между него и кооперацията, но по отношение на трети лица представителните му правомощия са неограничени.

Горното важи и при извършване на разпоредителни сделки с недвижими имоти, собственост на кооперацията, и вещни права върху тях. Изискването на чл. 26, ал. 3, вр. чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК, според което председателят на кооперацията сключва посочените сделки въз основа на предварително решение на общото събрание, не ограничава представителната му власт и по отношение на третите лица същият може да изразява волята на юридическото лице за сключване на всякакви договори.

В случаите, при които законът постановява противопоставими на трети лица ограничения на представителната власт на органите представители, предвижда и вписване на тези ограничения в търговския регистър.

По изложените съображения следва да се приеме, че въведеното с разпоредбата на чл. 26, ал. 3, вр. чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите изискване за предварително взето от общото събрание решение за сключване на разпоредителни сделки с недвижими имоти, собственост на кооперацията, и вещни права върху тях не създава ограничения в представителните правомощия на председателя на кооперацията по отношение на третите лица, а е от значение само във вътрешните отношения между кооперацията и председателя.

2. Наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите необходимо условие ли е за действителност на разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган.

Съществуващите в практиката противоречиви становища са следните:

Според първото, наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК е необходимо условие за действителност на разпоредителната сделка. Относно видовете и основанията за недействителност становищата са разнопосочни. Приема се висяща недействителност по смисъла на чл. 42, ал. 2, вр. чл. 36, ал. 2 ЗЗД, поради сключване на сделката при превишаване пределите на представителната власт на председателя, нищожност на осн. чл. 26, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, поради сключването ѝ в нарушение на чл. 26, ал. 3, вр. чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК, нищожност на основание чл. 26, ал. 2, пр. 2 ЗЗД, поради

сключването ѝ при липса на съгласие. Съществуват и мнения, според които сделката е във висящо състояние, поради незавършен фактически състав.

Според второто становище, наличието на решение на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК не е необходимо условие за действителност на разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган.

Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховния касационен съд приема за правилно второто становище по следните съображения:

Кооперацията, като юридическо лице субект на правото, формира и изявява волята си чрез своите органи.

Волята за сключване на разпоредителни сделки със собствени на кооперацията недвижими имоти или с вещни права върху такива имоти се формира от общото събрание. Решението му изразява общата воля на кооператорите и се взема с квалифицирано мнозинство от 2/3 от присъстващите членове (пълномощници) – чл. 18, ал. 2, вр. чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК.

Така формираната воля се изявява от органичния представител - председателя на кооперацията. Изявената от него воля и извършените от него действия, в това му качество, се считат за воля и действия на юридическото лице и обвързват последното.

При несъответствие между формираната и изразената от председателя воля на кооперацията следва, в отношенията с третите лица, да се даде предимство на изразената и да се приеме, че действията на представляващия орган обвързват кооперацията и сключените от него разпоредителни сделки са действителни. Както бе посочено по-горе, неспазването на изискването на чл. 26, ал. 3, вр. чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК е от значение само във вътрешните отношения между председателя и кооперацията (би могло, например, да ангажира имуществената отговорност на председателя и/или да причини освобождаването му като председател), но не и в отношенията с третите лица. Не е оправдано третите лица да носят риска и да поемат негативите от избора на недобросъвестен управител, сключил разпоредителната сделка без взето от общото събрание решение. Решенията на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК не подлежат на вписване в търговския регистър, нито третите лица имат регламентиран достъп до протоколната книга на кооперацията, което създава затруднения при получаване на достоверна информация взето ли е наистина решение за сключване на разпоредителната сделка от общото събрание и какво е съдържанието му.

Следва да се съобрази и обстоятелството, че кооперацията, при всичките ѝ особености и по-специално предназначение (като сдружение само на физически лица, създадено с цел задоволяване на икономически, социални и културни интереси на членовете ѝ, при което се акцентира на личните усилия на членовете ѝ да оказват сътрудничество и взаимопомощ за осъществяване на дейността), е търговец и извършва търговска дейност. Сигурността на търговския оборот и интересите на третите лица следва да бъдат гарантирани и в случаите, при които в същия участват кооперации.

Липсата на предварително взето решение на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК не води до недействителност на сключената от председателя разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот. Не е налице нищожност на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, поради противоречие със закона, тъй като разпоредбите на чл. 26, ал. 3 ЗК и на чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК са диспозитивни, а не императивни (установени са не в обществен, а в частен интерес - защитават интересите на кооперацията като частноправен субект). Не е налице нищожност и на основание чл. 26, ал. 2, пр. 2 ЗЗД, тъй като съгласие за сключване на сделката е изразено от председателя на кооперацията, в качеството му на волеизявяващ орган. Нищожните сделки не подлежат на саниране, докато при неспазване изискването на чл. 26, ал. 3 ЗК няма пречка решението на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК да бъде взето след сключване на договора. Не е налице висяща недействителност по смисъла на чл. 42, ал. 2, вр. чл. 36, ал. 2 ЗЗД, тъй като няма превишаване пределите на представителната власт (разпоредбата на чл. 26, ал. 3 ЗК не установява противопоставими на трети лица ограничения в представителните правомощия на председателя). Не е налице и незавършен фактически състав на сделката, тъй като елемент на фактическия състав на договора е съгласието на кооперацията за сключването му, изразено чрез органичния представител, но не и решението на общото събрание по чл. 15, ал. 4, т. 10 ЗК.

Поради горното, на втория въпрос следва да се отговори, че наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите не е необходимо условие за действителност на разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган.

По изложените съображения общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховния касационен съд

Р Е Ш И:

1. Въведеното с разпоредбата на чл. 26, ал. 3, вр. чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите изискване за предварително взето от общото събрание решение за сключване на разпоредителни сделки с недвижими имоти и вещни права върху тях не създава ограничения в представителните правомощия на председателя на кооперацията по отношение на третите лица, а е от значение само във вътрешните отношения между кооперацията и председателя.

2. Наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл. 15, ал. 4, т. 10 от Закона за кооперациите не е необходимо условие за действителност на разпоредителна сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГТК,
 ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
 ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:
 СВЕТЛА ДИМИТРОВА.....

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
 ПРЕДСЕДАТЕЛ на Търговска колегия:
 ДАРИЯ ПРОДАНОВА**О.М.**

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
 на ОТДЕЛЕНИЯ: БОЙКА СТОИЛОВА.....

ТОТКА КАЛЧЕВА.....

ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА.....

БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЖАНИН СИЛДАРЕВА.....	28. БОНКА ЙОНКОВА..... О.М.
2. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ.....	29. КРАСИМИР ВЛАХОВ.....
3. СТОИЛ СОТИРОВ.....	30. ДИАНА ХИТОВА.....
4. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....	31. БОЯН ЦОНЕВ.....
5. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ.....	32. ИРИНА ПЕТРОВА.....О.М.
6. СВЕТЛА ЦАЧЕВА.....	33. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА.....О.М.
7. ВЕСКА РАЙЧЕВА.....	34. РОСИЦА БОЖИЛОВА.....
8. ПЛАМЕН СТОЕВ.....	35. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....
9. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....	36. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....О.М.
10. МАРИЯ ИВАНОВА.....О.М.	37. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА.....
11. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....	38. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ.....
12. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....	39. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....
13. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....	40. ГЕРГАНА НИКОВА.....
14. ЕМИЛ МАРКОВ.....О.М.	41. ПЕТЯ ХОРОЗОВА.....
15. ЕМИЛ ТОМОВ.....	42. МАЙЯ РУСЕВА.....
16. АЛБЕНА БОНЕВА.....	43. АННА БАЕВА.....
17. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА.....О.М.	44. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА.....
18. ЖИВА ДЕКОВА.....О.М.	45. НИКОЛАЙ МАРКОВ.....
19. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....	46. ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ.....
20. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....	47. СВЕТЛА ЧОРБАДЖИЕВА.....
21. ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....	48. ЕРИК ВАСИЛЕВ.....
22. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....	49. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА.....
23. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА.....	50. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА.....
24. ЗОЯ АТАНАСОВА.....	51. ВАНЯ АТАНАСОВА.....
25. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....	52. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ.....
26. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....О.М.	53. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА.....
27. БОРИС ИЛИЕВ.....	54. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА.....

**Особено мнение по Тълкувателно решение № 4/2016 год.,
постановено по тълк.д.№ 4/2016 год. на ОСГТК на ВКС.**

Считаме за неправилни формираните от мнозинството на ОСГТК отговори на поставените за тълкуване въпроси, които според нас, следва да бъдат:

Председателят на кооперацията **няма** правомощие да сключва сделки на разпореждане с недвижими имоти и вещни права върху тях без решение на общото събрание по чл.15 ал.4 т.10 ЗК.

Наличието на решение на общото събрание на кооперацията по чл.15 ал.4 ЗК е необходимо условие за действителност на разпоредителната сделка със собствен на кооперацията недвижим имот или с вещно право върху такъв имот, сключена от представляващия кооперацията орган.

Аргументите ни за това са следните:

Общото събрание на кооперацията е неин върховен орган. В чл.15 ал.5 ЗК изрично са посочени въпросите, решаването на които е от изключителната компетентност на този орган. По отношение на разпоредителните сделки с недвижими имоти (чл.15 ал.4 т.10 ЗК), законодателят е възпроизвел тази изключителност и при въвеждането на ограничения на правомощията на другите органи на кооперацията – управителен съвет и председател – чл.21 ал.2 т.3 ЗК по отношение на УС и чл.26 ал.3 ЗК по отношение на председателя. Предпоставката по чл.26 ал.3 ЗК за предварително (предхождащо сделката) решение на волеобразуващия орган Общото събрание, освен че изключва хипотезата на последващо потвърждаване на договора, въвежда и особено изискване по смисъла на чл.586 ал.1 ГПК за нотариалното му изповядане.

Не споделяме становището на мнозинството, че по отношение на третите лица представителната власт на председателя на кооперацията е неограничена, предвид липсата на вписване на тези ограничения в търговския регистър. Публичността на регистрите е регламентирана с чл.598 ГПК, а оповестителното действие на вписването и на обнародването – в чл.599 ГПК. В случая, ограничението на представителната власт на председателя на кооперацията е оповестено от закона - чл.15 ал.4 т.10 ЗК, съгласно който правото да вземе решение за придобиване и разпореждане с недвижими имоти и с вещни права върху тях не принадлежи нему. Не считаме, че оповестителното действие на вписване на ограничението има приоритетно значение спрямо оповестителното действие на закона за наличие на същото ограничение. Именно поради това, материализираното в писмен документ съгласие на волеобразуващия орган Общото събрание за сключване на сделката е предпоставка по чл.586 ал.1 ГПК. Презумпцията за наличието на

представителна власт по отношение на третите лица при сключване на договори с недвижими имоти и вещни права върху тях е тълкуване contra legem.

Съдия Дария Проданова
Съдия Емил Марков
Съдия Ирина Петрова
Съдия Владимир Йорданов
Съдия Светла Бояджиева
Съдия Жива Декова
Съдия Мария Иванова
Съдия Веселка Марева
Съдия Маргарита Георгиева
Съдия Бонка Йонкова